

Udskrift af forhandlingsprotokollen

for ekspropriationskommissionen

vedrørende etablering af gastransmissionsledningen Baltic Pipe

21. hæfte

Besigtigelsesforretningen den 27. og 28. maj 2020

Delstrækning Allerup-Ullerslev

Onsdag den 27. maj 2020 kl. 9.00 samledes kommissionen på parkeringspladsen ved Davinde Kirke, Davinde Bygade 24, 5220 Odense SØ for at afholde besigtigelse i anledning af etablering af gastransmissionsledningen Baltic Pipe, jf. naturgasforsyningslovens § 55, stk. 1 og landsplandirektiv for Baltic Pipe, bekendtgørelse nr. 713 af 9. juli 2019 på strækningen Allerup-Ullerslev.

Til stede var kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne, *Helle S. Andersen*, de af transportministeren udpegede medlemmer af kommissionen, *Gunner Lorentzen* og *Ole Christophersen*, samt de fra Den Fælleskommunale Liste for Øernes Område udtagne medlemmer *Kaj Piilgaard Nielsen* og *Leif Kjær Christensen*.

Endvidere mødte den ledende landinspektør *Dorte Ellegaard*.

For Energinet mødte chefkonsulent *Ole Daugaard Buhl* og rettighedskonsulent *Jacob Møller Sørensen*.

Protokollen førtes af fuldmægtig *Kristian Pless*.

Grundet de sundhedsfaglige forholdsregler som følge af Covid-19 blev besigtigelsesforretningen afholdt efter skærpede regler. Ekspropriationskommissionen mødte de berørte lodsejere i mindre grupper på en offentlig tilgængelig parkeringsplads, således at deltagerkredsen ikke oversteg 10 personer. Af den grund deltog der ikke nogen repræsentant for Odense Kommune, Faaborg-Midtfyn Kommune eller Kerteminde Kommune, ligesom antallet af kommissionsmedlemmer samt deltagere fra anlægsmyndigheden løbende blev tilpasset.

Kommissarius fremlagde brev af 11. september 2019 fra Transport- og Boligministeriet, hvori ministeriet har anmodet kommissarius om at forelægge projektet for ekspropriationskommissionen.

Kommissarius fremlagde endvidere det af Energinet udarbejdede Besigtigelsesmateriale, Baltic Pipe – Fyn, Allerup-Ullerslev, marts 2020, med tilhørende oversigts- og besigtigelsesplaner, kort.nr. 23-512-6, 23-512-100-13 og 23-512-100-14 alle dateret 19. marts 2020.

Desuden fremlagdes notat af 26. august 2019 fra Energestyrelsen om hjemmelsgrundlaget for ekspropriation til Baltic Pipe projektet.

Følgende passede:

Kommissarius redegjorde for formålet med besigtigelsesforretningen, der er at fastlægge og godkende det af Energinet fremlagte projekt med de eventuelle ændringer og bemærkninger, ekspropriationskommissionen finder er nødvendige. På den baggrund kan der efterfølgende, efter indhentet bemyndigelse fra Transport- og Boligministeriet, ske ekspropriation. Kommissarius fremhævede, at ekspropriationskommissionens behandling af projektet, herunder linjeføring m.v., må tage udgangspunkt i de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen for projektet m.v. fastlægger.

Kommissionens beslutninger vil fremgå af forhandlingsprotokollen fra besigtigelsesforretningen. Protokollen vil blive fremsendt til de lodsejere, som er direkte indvarslet til besigtigelsesforretningen. Endvidere vil protokollen blive offentlig tilgængelig via kommissariatets hjemmeside: www.komoe.dk.

Energinets repræsentanter redegjorde for projektet og fremlagde følgende oplysninger:

Forudsætninger

Baltic Pipe-projektet gennemføres i samarbejde mellem Energinet og det polske gastransmissionselskab GAZ-SYSTEM. Projektet er godkendt af Energi-, Forsynings- og Klimaministeren i henhold til § 4 i Lov

om Energinet, og kommercielle aktører har indgået bindende 15-årige kontrakter vedr. kapacitet fra det norske gasopstrømssystem til det danske gastransmissionssystem og videre til det polske transmissionssystem på i alt ca. 8 mia. m³ årligt, svarende til 80 % af den samlede kapacitet.

Baltic Pipe-projektet er et projekt af fælles europæisk interesse (PCI), der binder Europas energisystemer tættere sammen og bidrager til opfyldelse af EU's klima- og energipolitiske mål. Regionalt vil projektet, sammen med andre af GAZ-SYSTEMs planlagte projekter, binde gasmarkederne i Europa bedre sammen og således understøtte sammenhængen i den europæiske Energiunion. Projektet modtager på den baggrund støtte fra EU.

Projektet styrker det eksisterende danske gassystem ved bl.a., at diversificere forsyningen, da Danmark får en ekstra forsyningskilde fra det norske gassystem med mulighed for også at blive forsynet via Polen. Det giver endvidere mulighed for øget konkurrence på gasmarkedet.

Herudover vil Baltic Pipe bidrage til at understøtte økonomien i det samlede danske gassystem, således at det kan understøtte den grønne omstilling ved transport af biogas og andre grønne gasser, der bidrager til at reducere den danske CO₂-udledning. Frem mod 2050 vil der forventeligt også være mulighed for at transportere grønne gasser i Baltic Pipe.

Endeligt forventes projektet at skabe et potentiale for, at Polen og tilstødende lande får mulighed for at fortrænge noget af deres betydelige kulforbrug med gas, hvilket reducerer deres negative påvirkning af jordens klima. Denne mulighed for hurtige CO₂-reduktioner følger anbefalingerne fra FN's klimapanel. Samtidig skabes mulighed for at afhjælpe den omfattende lokale luftforurening i Polens storbyer.

Idriftsættelsen skal ske senest 1. oktober 2022 inden udløb af Polens nuværende gaskontrakter med Rusland.

Lovgrundlag

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet har ved brev af 20. november 2018 godkendt den del af Baltic Pipe-projektet som Energinet skal etablere. Godkendelsen er truffet i henhold til § 4, stk. 3, i Lov om Energinet.

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets godkendelse medfører ikke fritagelse for eventuelle tilladelser i henhold til anden lovgivning.

Myndighedsgodkendelser

Erhvervsministeren har den 9. juli 2019 udstedt bekendtgørelse nr. 713, som fastlægger plangrundlaget for Baltic Pipe-Projektet på dansk grund (landsplandirektivet).

Miljøstyrelsen har ved brev af 12. juli 2019 meddelt tilladelse til Baltic Pipe-projektet. Tilladelsen er meddelt i henhold til § 25, stk. 1 i Miljøvurderingsloven (VVM-tilladelse).

Energistyrelsen har i brev af 20. august 2019 meddelt tilladelse til ekspropriation i medfør af §55 i lov om naturgasforsyningsloven.

Transport- og Boligministeriet har i brev af 11. september 2019 meddelt Kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne bemyndigelse til at iværksætte besigtigelsesforretning.

Tilladelser i henhold til særlovgivningen, herunder til krydsning af vandløb, krydsning af offentlige veje samt jernbaner m.v., foreligger ved ekspropriationsforretningen.

Tegningsoversigt

Tegn.nr.	Dato	Mål	Emne	Stationering
23-512-6	19.03.2020	1:12.000	Oversigtskort	64.305 – 75.825
23-512-100-13	19.03.2020	1:5.000	Besigtigelsesplan	64.305 – 69.770
23-512-100-14	19.03.2020	1:5.000	Besigtigelsesplan	69.770 – 75.825

Projektbeskrivelse

Projektet består af nedenstående elementer:

- Rørledning fra Europipe II rørledningen i Nordsøen og ind til modtagerterminal Nybro
- En udbygning af modtagerterminalen i Nybro (indenfor eksisterende stationsareal)
- Rørledning i Jylland fra Egtved til Lillebælt
- Rørledning til krydsning af Lillebælt
- Rørledning på Fyn fra Lillebælt til Nyborg
- Rørledning på Sjælland går fra Kongsmark til ilandføringspunktet ved Faxe Bugt
- En rørledning tværs over Østersøen fra Faxe Bugt til Polen
- Anlæg af en kompressorstation ved Næstved
- Anlæg af 17 linjeventilstationer (herefter L/V stationer)

Figur 1 viser oversigt over Baltic Pipe (grøn signatur). Eksisterende gastransmissionsnet vist med gul signatur.

På strækningerne mellem modtagerterminal Nybro og eksisterende kompressorstation ved Egtved samt ved krydsningen af Storebælt er der allerede anlagt to parallelførte rørledninger, og kapaciteten på disse strækninger er tilstrækkelige. Den samlede længde af rørledningen på land er ca. 210 km.

Da bl.a. kompressorenhederne på kompressorstationen er drevet på el, er der behov for at etablere en transformerstation i tilknytning hertil. Elforsyningen af kompressorstationen ved Næstved består af følgende elementer:

- Anlæg af 50 kV transformerstation i umiddelbar tilknytning til kompressorstation, og
- 50 kV elkabel fra eksisterende transformerstationer ved Blangslev og Haslev og frem til kompressorstationen.

Det er netselskabet Cerius, som har ansvaret for at etablere og drive elforsyningen frem til koblinganlægget på transformerstationen, mens Energinet skal etablere og drive transformerne.

Rørledningen passerer gennem følgende Kommuner:

I Jylland: Varde, Vejen, Vejle og Kolding

På Fyn: Middelfart, Assens, Faaborg-Midtfyn, Odense, Kerteminde og Nyborg

På Sjælland: Slagelse, Næstved og Faxe

Linjeføringen for rørledningen (Odense, Faaborg-Midtfyn og Kerteminde Kommune)

Projektet er omfattet af miljøvurderingsloven, hvorfor der har været gennemført en fuld VVM-proces med 1. og 2. offentlighedsfase. Linjeføringen er fastlagt inden for det projektområde, som er godkendt i miljøkonsekvensvurderingsrapporten. Endvidere er den fastlagt med respekt for landsplandirektivet, således linjeføringen er fastlagt minimum 200 m fra landsplandirektivets afgrænsning.

Energinets valg af linjeføring er fastlagt ud fra sikkerhedsmæssige, anlægstekniske, miljømæssige og samfundsøkonomiske forhold. I forbindelse med fastlæggelsen af linjeføringen er der også inddraget hensyn i forhold til kommunernes planlægning, landskabelige og ejendomsspecifikke forhold samt input fra den enkelte lodsejer efter besøg, herunder om der f.eks. er meddelt en landzonetilladelse til byggeri.

Linjeføringen for Baltic Pipe går fra L/V station Allerup mod øst/nordøst henover landbrugsarealer mellem byerne Allerup, Allerup-Torup og Birkum til krydsning med kommunevejen Ørbækvej i en vinkelret skæring i st. 66.432. Herefter fortsætter linjeføringen yderligere øst/nordøst henover landbrugsarealer i behørig sikkerhedsafstand til den spredte bebyggelse, krydser kommunevejen Tingkærvej i en skrå skæring ved st. 67.333 og fortsætter mod nordøst indtil kommunevejen Sanderumgårdvej i st. 69.263 nord for byen Davinde, hvor linjeføringen undervejs krydser flere beskyttede sten- og jorddiger samt 150kV luftledningsanlægget Svendborg-Fraugde. Efter krydsning af kommunevejen Sanderumgårdvej, fortsætter linjeføringen på arealer pålagt skovbyggelinjer fra Rønninge Vesterskov syd for Langeskov. Linjeføringen bevæger sig igennem landskabet under hensyntagen til fredskovbelagte arealer og de enkelte bebyggelser indtil krydsning med kommunevejen Østagervej i en skrå skæring ved st. 70.901. Herfra bevæger linjeføringen sig mod sydøst/øst henover landbrugsareal indtil krydsning med kommunevejen Rolfstedvej i en vinkelret skæring i st. 71.874 umiddelbart syd for erhvervejendommen matr.nr. 3n Rønninge By, Rønninge. Derefter fortsætter linjeføringen mod øst/sydøst nord for de fredskovbelagte arealer ved Rønninge Skov under hensyntagen til sikkerhedsafstanden til de spredte bebyggelser på Skovgyden indtil

krydsning af kommunevejen Ellingevej i en vinkelret skæring i st. 73.518. Linjeføringen fortsætter syd om det V2 kortlagte areal på matr.nr. 21e Rønninge By, Rønninge, hvorefter linjeføringen fortsætter mod nordøst henover landbrugsarealer til L/V Ullerslev, hvor den undervejs krydser Vindinge Å i st. 74.107, eksisterende gasfordelingsledning i st. 74.641 og den private vej Søgårdsvej ind til godset Rønninge Søgård i st. 74.684, inden den når L/V Ullerslev i st. 75.585. Fra krydsning med den eksisterende gasfordelingsledning i st. 74.641 parallelføres linjeføringen for Baltic Pipe de sidste ca. 1.000m med den eksisterende ledning frem til L/V Ullerslev.

Tekniske bestemmelser

Rørledningen projekteres og udføres i henhold til bekendtgørelse om sikkerhedsbestemmelser for naturgasanlæg efter Lov om Arbejdsmiljø (nr. 414 af 8. juli 1988 med senere tilføjelser). Bekendtgørelsens regler bygger på GPTC-guiden, som er en amerikansk standard: "Guide for Transmission and Distribution Piping Systems, GPTC, 1998". Som tillæg til denne GPTC-guide foreligger tillægsbestemmelser fra Arbejdstilsynet i form af en vejledning (F.0.1 fra juli 2001). Vejledningen refererer til en række standarder for materialer og udførelse.

Rørledningen

På strækningen mellem L/V Allerup og L/V Ullerslev anlægges rørledningen med en udvendig diameter på 900 mm (36"). Rørenes godstykkelse ligger mellem 12 og 17,5 mm.

Rørledningen anlægges som en stålledning med en coating udvendigt på 2.5 mm Polyethylen (PE).

I områder med særlig høj grundvandsstand eller blød bund, hvor der kan være risiko for opdrift på rørledningen, monteres betonklodser på rørledningen.

Rørledningens placering og etablering

GPTC-guiden fastsætter sammen med Arbejdstilsynets danske tillægsbestemmelser krav til linjeføringens "class-location" og "minimumsafstand".

"Class-location" fastlægges i en afstand på 200 meter på hver side af centerlinjen for rørledningen i enhver fortløbende længde på 1.600 meter langs med rørledningen. Class-location zonen bestemmes ud fra befolknings- og bygningstætheden langs rørledningen samt på grundlag af kommuners udbygningsplaner (kommuneplaner, lokalplaner mv.) eller udstedte byggetilladelser.

Arealerne omkring rørledningen opdeles i klasser (class-locations) fra klasse 1 til klasse 4.

Jo flere bygninger beregnet til beboelse og erhverv, der findes indenfor 200 meter på hver side af rørledningen, des tykkere stålrør skal anvendes. Tykkelsen af stålrørene kan således variere afhængig af behov. Variation af stålrøret kan ses af nedenstående tabel.

Udover ovennævnte class-location stiller Arbejdstilsynet krav om overholdelse af en minimumsafstand til

bygninger, som er beregnet til varigt ophold for mennesker. Minimumsafstanden beregnes på baggrund af det maksimale tryk i rørledningen, ledningens diameter og ståltykkelsen.

På strækningen Allerup - Ullerslev er der følgende minimumsafstande til bebyggelse:

Rørdiameter	Design-tryk	Ståltykkelse af rør (mm)		Minimumsafstande til bebyggelse (m)					
		Tommer/mm	(bar)	Min (Kl. 1)*	Max (Kl. 4)	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4**
36"/900	80			12,0	22,2	79	66	55	44

*Kl. refererer til rørklasse (class location)

**Klasse 4 rør anvendes kun efter særlig tilladelse fra arbejdstilsynet

Fra L/V Allerup til L/V Ullerslev anlægges rørledningen med en rørtykkelse mellem 12 og 17,5. I den fremtidige drift af rørledningen betragtes strækningen i overvejende grad som Class-location 1 men opgraderet til Class-location 2 med en rørtykkelse på 17,5 mm nord for byerne Birkum og Davinde samt de bebyggede områder ved Stavkærvej, Tingkærvej, Østagervej, Rolfstedvejen, Skovgyden og Ellingevej. Minimumsafstand fra rørledningen til boliger vil således generelt være mellem 66 og 79 m.

Der er i lovgivningen krav om, at der som minimum skal være 1 meter jorddække over gasledningen. Generelt forventes rørledningen at blive anlagt i åben rørgrav med en jorddækning på omkring 1,3 m. Konkrete forhold kan betyde, at rørledningen etableres med større jorddække for f.eks. at udligne terrænforskelle eller for at kunne overholde afstandskrav til eksisterende ledninger i jorden, herunder hensynet til drænybde mv.

Generelt søges anvendt lige rør, der reguleres til landskabet med elastiske bøjninger. I enkelte tilfælde ved skarpe retningsændringer og lignende indsvejses et rørstykke, der enten er forbukket eller bukkes lokalt med bukkemaskine.

Rørledningen udstyres med et katodisk beskyttelsesanlæg (KB-anlæg), som vha. en lavspænding beskytter gasledningen mod korrosion, hvorfor der enkelte

steder i markskel, vejsider m.v. bliver placeret mindre målerskabe.

Langs ledningen placeres markeringspæle, normalt 2 m forskudt fra ledningen. Markeringspælene placeres i markskel, vejkanter o. lign. med en afstand, så man generelt kan se fra den ene pæl til den anden.

Rørledningens krydsning af jernbaner, veje, vandløb og ledninger

Krydsninger af jernbane, veje, vandløb og andre ledninger sker efter nærmere forhandlinger med de respektive myndigheder/ejere.

Ved krydsning af større veje, hvor etablering i åben rørgrav giver særlige udfordringer, vælges i stedet at udføre krydsningen ved hjælp af gennempresning eller styrede underboringer. Krydsning af offentlige veje sker efter nærmere forhandlinger med vejmyndigheden, jf. Vejloven.

Ved krydsning af vandløb og lignende, hvor etablering i åben rørgrav giver særlige udfordringer, vælges i stedet at udføre krydsningen ved hjælp af styrede underboringer. Private og offentlige vandløb, afvandingssystemer mm. reguleres og/eller reetableres i fornødent omfang. Regulering af vandløb gennemføres i samarbejde med vandløbsmyndigheden jf. Vandløbslovens og Naturbeskyttelseslovens bestemmelser.

Drænledninger og andre former for afvandingssystemer vil blive retableret og reguleret i fornødent omfang. Energinets drænekspertes vil på baggrund af oplysninger om dræn og afvandingssystemer fra lodsejer og ud fra konkrete forhold som viser sig under anlægsarbejderne stå for valg af løsning for retableringen.

Katodisk beskyttelse af rørledningen mod elektriske spændinger

Til den katodiske beskyttelse af rørledningen, som er en stålledning, kan der blive behov for såkaldte anodebede med tilhørende teknikhuse. Et anodebed vil aflede spændinger til jord. Der kan være behov for anodebed, hvor rørledningen anlægges i nærhed af højspænding eller nær høje genstande hvor der er øget risiko for lynnedslag. Et anodebed består typisk af 8 stk. anoder placeret med en indbyrdes afstand på 3 m i en eller to rækker. Anoderne kan være et "spirorør" Ø300 mm af galvaniseret stål med en længde på omkring 1,6 m, hvori der er placeret en magnetit anode i koksfyld. Anoderne placeres i for borede huller, således der vil være ca. 2 m fra terræn til overkant af anode. Den endelige placering vil blive fastlagt inden ekspropriationsforretningen.

Fiberkabel langs gasledningen

I forbindelse med etableringen af gasledningen etableres der desuden et fiberkabel til brug for kommunikation og overvågning af Energinets installationer. Fiberkablet etableres under overkant af gasrøret og med en afstand på højst 15-50 cm fra gasrøret.

Til fiberkablet etableres brønde i niveau med terrænet til brug for overvågning og reparation.

Erhvervelse af rettigheder

Til projektets gennemførelse er der behov for at pålægge servitutrettigheder til sikring af gastransmissionsanlægget med tilbehør samt ret til etablering af midlertidige rørlager- og oplagspladser samt skurby.

Hertil kommer behov for ret til midlertidige overkørsler fra offentlige veje i ledningstraceet og ret til benyttelse af private fællesveje og private veje som adgangsvveje til anlægsarbejderne i forbindelse med anlæg af naturgasledningen.

Pålæg af servitutter til sikring af gastransmissionsanlægget

For at sikre gastransmissionsanlægget mod beskadigelse eller anden overlast pålægges servitut om gastransmissionsanlæg i en bredde på 20 m til hver side af rørledningens centerlinje. Servituten regulerer byggeri og andre faste anlæg, beplantning samt terrænregulering mv. Servituten sikrer desuden ledningsejers ret til at foretage eftersyn og vedligehold.

Ligeledes kan der blive behov for supplerende servitutbestemmelser til beskyttelse af intallationsskabe, ledninger, katodisk beskyttelses anlæg mm.

Anvendelse af arbejdsarealer

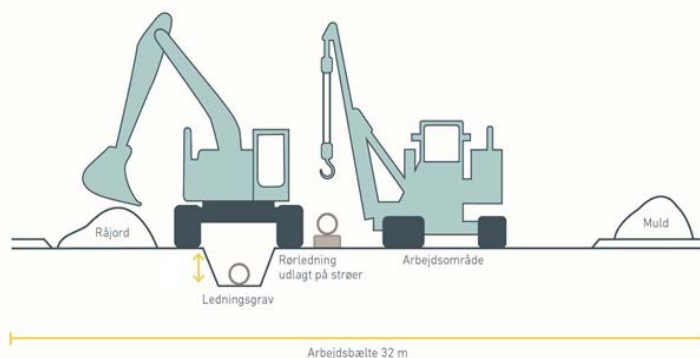
Til gennemførelse af anlægsarbejderne er der behov for ret til midlertidig brug af arealer langs med linjeføringen. Endvidere er der behov for ret til etablering af midlertidige rørlager- og oplagspladser samt skurby.

Den endelige placering og udformning fastlægges ved ekspropriationsforretningen.

De midlertidigt eksproprierede arealer, der er langs den nye rørledning, vil blive anvendt til arbejdsareal i form af muld- og råjordsdepot, køreveje og rørgrav og har normalt en bredde på ca. 32 m.

Mulden skræbes af og lægges til side inden anlægsarbejdets opstart. Gasledningen samles ovenpå jorden og hejses derefter samlet i sektioner ned i den gravede ledningsgrav.

Det samlede anlægsarbejde vil typisk vare op til 3 måneder på den enkelte ejendom.

Figur 2 viser det typiske arbejdsbælte på ca. 32 m

Gener og tab vil blive opgjort efter anlægsarbejdets afslutning ved indgåelse af aftale mellem lodsejer og Energinet.

Krydsninger af jernbaner og offentlige veje mm.

Odense Kommune

Stationering (m)	Krydsning
65.331	Stavkærvej – kommunevej
66.432	Ørbækvej – kommunevej
67.333	Tingkærvej – kommunevej
67.440	150 kV luftledningsanlæg
67.512	Rødelågevej – kommunevej (ikke udskilt)
69.263	Sanderumgårdvej – kommunevej
69.758	Davinde Bæk
70.080	Matrikuleret vej – ikke anlagt i marken
70.898	Fordelingsledning Gas
70.901	Østagervej – kommunevej
71.340	Vandløb

Faaborg-Midtfyn Kommune

Stationering (m)	Krydsning
71.874	Rolfstedvejen – kommunevej

Kerteminde Kommune

Stationering (m)	Krydsning
71.874	Rolfstedvejen – kommunevej
71.879	Fordelingsledning Gas
72.532	Skovgyden – kommunevej (ikke udskilt)
73.129	60 kV luftledningsanlæg
73.518	Ellingevej – kommunevej
74.107	Vindinge Å
74.641	Fordelingsledning Gas

Generelle spørgsmål til projektet

I løbet af Energinets gennemgang af projektet havde de fremmødte ejere og deres repræsentanter lejlighed til at udtale sig og stille opklarende spørgsmål. Brugere og andre havde mulighed for at sende spørgsmål til kommissionen inden besigtigelsesforretningen.

Der fremkom mange enslydende spørgsmål, da lods-ejerne var indkaldt i mindre grupper. Det er derfor valgt at samle de generelle spørgsmål i de nedenstående afsnit. Konkrete spørgsmål, som kun omhandler en specifik ejendom, vil være refereret længere nede i protokollen under afsnittene ”Konkrete spørgsmål til specifikke ejendomme”.

Det skal overordnet nævnes, at der generelt har været en vis modstand mod projektet, som kommissionen selvfølgelig har bemærket. Modstanden har udmøntet sig i et borgerforslag mod Baltic Pipe, som pr. 9. juni 2020 havde modtaget 6.467 underskrifter.

Lodsejerne havde følgende generelle bemærkninger og spørgsmål til projektet:

Vedrørende arkæologiske forundersøgelser og udgravninger

Flere lodsejere gav udtryk for at der havde været en mangelfuld information i forbindelse med arkæologernes opstart af de arkæologiske forundersøgelser på deres ejendomme.

Der blev endvidere spurgt til, om det er muligt at få opgjort og afregnet erstatning for de arkæologiske forundersøgelser, der går forud for anlægsarbejderne, herunder også vedr. strukturskade. Ydermere hvornår reelle udgravninger lovligt kan foretages.

Energinets repræsentanter oplyste, at hjemlen til at gennemføre forundersøgelser inden ekspropriation findes i ekspropriationsproceslovens § 3. De arkæologiske forundersøgelser kan kun ske inden for det fastlagte arbejdsareal. Det er Energinet, som afholder udgiften til forundersøgelserne.

Berørte arealer retableres og de konkrete tab og ulemper, som forundersøgelserne evt. kan medføre, erstattes efter samme principper som skader og tab forårsaget af selve anlægsarbejderne, herunder vedr. afgrødetab og strukturskade m.v. som det også fremgår af den af Energinet udarbejdede folder "Baltic Pipe på landbrugsjord", som alle berørte lodsejere har fået tilsendt.

Erstatningen for arkæologiske forundersøgelser, herunder afgrødetab vil blive afhandlet med ejeren af Energinet efter forundersøgelse afslutning på den pågældende ejendom. Der betales som udgangspunkt først for strukturskade efter afslutning af anlægsarbejdet i år 2021, da der ikke betales for den samme skade to gange. Energinet anerkender dog, at en foreløbig strukturskade allerede kan opgøres efter forundersøgelserne, hvis lodsejer ønsker dette.

Energinet beklagede, såfremt at der ikke havde været rettidig og tilstrækkelige kommunikation i forbindelse med forundersøgelserne. Energinet oplyste, at der var en klar aftale med museerne om, hvornår og hvordan lodsejerne skulle informeres om forundersøgelserne. På baggrund af det oplyste vil Energinet imidlertid nu gennemgå procedurerne for information og kommunikation med lodsejerne med henblik på at sikre god og rettidig information fremover.

Egentlige arkæologiske udgravninger må først foretages, hvis der er indgået en aftale mellem Energinet og lodsejer eller fra den dag, hvor arealet er eksproprieret.

Ekspropriationsforretningerne på denne strækning forventes påbegyndt i efteråret 2020 og anlægsarbejderne starter som udgangspunkt i Nyborg omkring 1. marts 2021 og bevæger sig mod Allerup. Det kan derfor forventes, at anlægsarbejdet starter omkring midt april på denne del af strækningen. På enkelte ejendomme, hvor der f.eks. skal underbores, vil anlægsarbejdet dog starte tidligere. Anlægsarbejderne på den enkelte ejendom vil typisk strække sig over en 3-måneders periode.

Vedrørende råstofindvinding

Adskillige lodsejere gjorde opmærksom på, at området indgår i Region Syddanmarks Råstofplan som et interesseområde for indvinding af sten, sand og grus. Lodsejerne ønskede derfor oplyst, om der er mulighed for råstofindvinding, når der placeres en gasledning på deres ejendom. Endvidere gjorde man opmærksom på, at der forventes fuld erstatning for et eventuelt tab.

Energinets repræsentanter oplyste, at der gerne må indvindes råstoffer indtil 20 meter fra ledningen, hvis der kan opnås en råstofindvindingstilladelse. Indvindingen skal selvfølgelig ske, så gasledningen ikke udsættes for nogen form for fare. Lodsejeren skal i den forbindelse være opmærksom på, at der umiddelbart må graves i 1 meters dybde for hver 2 meters afstand til ledningen ud over de første 20 meter, hvor der ikke må graves. Energinet opfordrede til dialog herom.

Kommissarius udtrykte forståelse for problemet og opfordrede lodsejere, som inden besigtigelsesforretningen har foretaget prøveboringer, opnået råstofindvindingstilladelse eller har anden form for dokumentation til at fremsende materialet til kommissariatet. Kommissionen vil på baggrund af materialet vurdere, om der er et erstatningsberettiget tab i forhold til en forventningsværdi.

Vedrørende ansvaret for tidligere boringer

Flere lodsejere var bekymrede for, at de kan blive ansvarlige for punktforurening i forbindelse med, at man ved anlægsarbejdet eller udgravningerne fjerner betonitpropper, som skal sikre grundvandet. Betonitpropperne ligger i ca. 1 meters dybde og stammer fra tidligere boringer i forbindelse med geotekniske forundersøgelser samt evt. forundersøgelser til brug for råstofindvinding

Energinets repræsentanter tilkendegav, at man selvfølgelig står til ansvar for det arbejde, som udføres på

ejendommene. Såfremt tidligere boringer skal lukkes med nye betonitpropper, så er det Energinets ansvar, at dette udføres på lovlig vis og ikke medfører fremtidig punktforurening.

Vedrørende drænforhold m.m.

Der blev af flere lodsejere udtrykt bekymring for drænforholdene i området både under og efter anlægsarbejderne. Der blev spurgt til, hvor dybt gasledningen vil ligge, og hvordan krydsende dræn vil blive håndteret. Der er visse steder nedlagt dræn i flere omgange og i forskellige dybder, da jorden er sunket igennem tiden. Der blev opfordret til, at Energinet rekvirerer de registreringer af drænforholdene, som allerede er udført i forbindelse med de arkæologiske forundersøgelser. Der blev endvidere spurgt til, hvem der skal afholde eventuelle meromkostninger til vedligeholdelse og omlægninger af dræn, specielt der hvor drænene krydser naturgasledningen, efter anlægsarbejdets afslutning og fremadrettet.

Energinets repræsentanter oplyste, at gasledningen på denne strækning generelt vil blive etableret med minimum 1,3 meters jorddække, således at ledningen som udgangspunkt kan ligge under drænene. Konkrete forhold kan dog betyde, at ledningen lægges dybere for f.eks. at udligne terrænforskelle eller for at kunne overholde afstandskrav til eksisterende ledninger i jorden.

Gasledningen kan desuden på korte strækninger bukes ned, hvis det er nødvendigt f.eks. af hensyn til krydsende dræn. Hvis ikke det er muligt at føre drænene over ledningen, vil den tekniske løsning typisk blive, at de afskårne dræn samles i en langsgående ledning, hvorefter der på et passende sted foretages en nedbukning af gasledningen, hvor drænene kan krydse. Det er en teknisk og økonomisk vurdering, hvordan drænene skal håndteres.

De fremtidige drænforhold er ikke detailprojekteret endnu, bl.a. fordi der ofte er stor usikkerhed om, hvor drænene præcis ligger. Energinet vil foretage en registrering af drænene inden anlægsarbejdernes igangsættelse, herunder ved at indhente drænkort og oplysninger fra lodsejer og evt. foretage mindre prøvegravninger. Energinets repræsentanter opfordrede endvidere til, at lodsejerne fremsender materiale/oplysninger, der i øvrigt kan være relevante for nedgravningen af gasledningen, herunder hvis der er (nogenlunde detaljerede) planer om at anlægge nye dræn.

Energinet har også kontakt til museumsfolkene for at drage nytte af den registrering af dræn, der er foretaget i forbindelse med de arkæologiske forundersøgelser.

Der foretages også registreringer under gravearbejdet, da der erfaringsmæssigt ofte vil dukke dræn op, som ikke kendes i forvejen.

De dræn, som berøres eller beskadiges af gravearbejdet, skal efterfølgende reetableres til minimum samme stand, som inden anlægsarbejdet gik i gang. Retableringen af dræn godkendes af den tilsynsførende med drænfaglig baggrund. Til brug herfor vil man inden anlægsarbejdernes påbegyndelse kortlægge, hvilke dræn, der berøres, og man vil herefter ved hjælp af fotografering dokumentere drænens stand før og efter anlægsarbejderne.

Lodsejer har efter aftale med Energinets tilsynsførende mulighed for at besigtige arbejdet. De lodsejere, som måtte ønske det, varsles med omtrentlige tidspunkter for drænretablering og skal være klar til med kort varsel at være til stede for besigtigelse, således at anlægsarbejderne ikke forsinkes. Såfremt lodsejer ønsker at benytte egen drænkonsulent, vil det ske for egen regning, medmindre der skriftligt aftales andet med Energinet. Energinet friholder lodsejer for udgifter til egen drænkonsulent, såfremt det vurderes, at der er særligt komplicerede drænforhold på ejendommen.

Energinet oplyste, at fremtidige meromkostninger, der skyldes omlægninger m.v. af dræn, som er sket af hensyn til etableringen af naturgasledningen, vil blive afholdt af Energinet. Det vil også gælde ved fremtidig etablering af dræn på områder, hvor der i dag ikke er dræn. Lodsejer vil efter tilbagelevering af arbejdsarealerne modtage kortmateriale over ejendommen, som viser placering af gasledningen og de reetablerede dræn, fremmedledninger og egne ledninger. Materialet fremsendes som udgangspunkt i digital form. Energinet henviste i øvrigt til folderen "Baltic Pipe på landbrugsjord".

Vedrørende midlertidigt arbejdsareal, jordhåndtering, stensamling, afgrødetab, strukturskade og betalingsrettigheder

Der blev spurgt til Energinets anvendelse af de midlertidige arbejdsarealer, herunder jordhåndteringen i forbindelse med gravearbejderne, med fokus på hvordan det sikres, at råjord og muldjord ikke blandes sammen. Der var fokus på den strukturskade af jorden, som anlægsarbejdet medfører, og hvad Energinet vil gøre for at begrænse strukturskaderne mest muligt. Endvidere ønskede flere lodsejere, at Energinet af egen drift kontrollere strukturskaden efter henholdsvis 5 og 10 år.

Energinets repræsentanter oplyste, at man inden opstart af anlægsarbejderne, sammen med anlægsentreprenøren, tilbyder et møde med lodsejer for at få en dialog om de konkrete forhold på ejendommen på anlægstidspunktet, som kan have betydning for anlægsarbejdet. Det kan f.eks. være oplysninger om egne ledninger (vand og el) til staldanlæg, dræn, adgangsforhold, jordbundsforhold, rydning af hegn, midlertidig hegning til dyr mv.

Energinet opfordrede i den forbindelse alle lodsejere til at føre en logbog, hvori de noterer ulemper og udgifter vedrørende driftsforstyrrelser i forbindelse med projektet.

Efter aftale mellem lodsejer og Energinet vil der i almindelighed kunne etableres midlertidige overgange/passagemuligheder til marker som bliver afskåret af arbejdsarealet.

Efter endt anlægsarbejde på ejendommen gennemgår lodsejer, Energinet og entreprenør retablering af arealer. Såfremt der opnås enighed om retableringen underskriver parterne en erklæring om tilbagelevering af arealerne.

Energinet har ansvaret for, at anlægsarbejderne gennemføres/afsluttes inden for rammerne af de givne myndighedstilladelser, og Energinet er forpligtet til at udføre og afslutte anlægsarbejdet, så skader, som kan henføres til Energinets anlægsprojekt, så vidt muligt minimeres. De arealer, diger og veje mv., som bliver berørt af anlægsarbejderne, vil blive retableret til minimum samme stand, som inden opstart af anlægsarbejderne. Omfang af genplantning inden for arbejdsbæltet aftales nærmere med lodsejer. Evt. genplantning inden for selve servitútbæltet sker i forhold til de restriktioner, som servituttens fastsætter. Landbrugsarealerne afleveres ryddet, planet og enten pløjet, grubbet eller harvet efter nærmere aftale med lodsejer.

Udover at der ved ekspropriationen fastsættes erstatning for arealer og servitutpålæg, vil der, efter at anlægsarbejderne er gennemført, blive fastsat erstatning for afgrødetab, strukturskader, læhegn, beplantning og andre midlertidige ulemper mv. Erstatningen til den enkelte lodsejer opgøres på grundlag af det faktisk passerede i forhold til ejendommens normale drift efter en konkret arealopgørelse og vurdering. Såfremt der ikke kan opnås enighed mellem lodsejer og Energinet, har parterne mulighed for at få ekspropriationskommissionen til at fastsætte erstatningen for de midlertidige ulemper.

Der ydes erstatning for afgrødetab såvel ved etablering af anlæg som ved eventuelle senere tilsyns- og reparationsarbejder. Det er sædvanligvis ejeren, der vil modtage erstatning for servitut og strukturskade, og eventuelle forpagtere, der modtager erstatning for afgrødetab. Men det beror i sidste ende på den nærmere aftale med ejer og eventuelle forpagtere, hvordan erstatningen skal udbetales / fordeles.

Når der grundet den manglende rådighed / dyrkning af arealerne i anlægsperioden midlertidigt må trækkes arealer ud fra EU-støtteordninger, kan de mistede betalingsrettigheder efterfølgende generhverves fra den nationale reserve. Dette arbejde betaler Energinet lodsejernes landbrugskonsulenter for. Hvis der opstår tab grundet mistet EU-støtte, vil der blive ydet erstatning herfor.

Anlægs-, reparations- og tilsynsarbejde kan medføre, at jordens normale struktur ændres, hvorved jordens ydeevne forringes i de følgende år. Der betales erstatning for forringelsen af jordens struktur. Graden af strukturskade inddrages i tre kategorier: let (I), middelsvær (II) og svær (III). Da graden af strukturskade afhænger meget af, under hvilke forhold arbejdet udføres, føres der systematisk logbog over vejrlig på anlægstidspunktet. Således spiller det en væsentlig rolle, hvordan jordbunds- og vejrforholdene er, når arbejdet udføres.

Strukturskadeerstatningerne er baseret på, at arealerne erfaringsmæssigt – i gennemsnit – gradvist retablerer sig til deres tidligere niveau inden for en periode på 3-5 år. Energinet er på nuværende tidspunkt i dialog med landbrugets organisationer om metoder til opgørelse af strukturskadeerstatning. Ændringer i opgørelsesformen vil i givet fald også komme lodsejere, der er berørt af nærværende projekt, til gode.

Det forudsættes, at anlægsarbejdet udføres på en rimelig og ordentlig måde. Muldjord og råjord vil blive holdt adskilt og lagt i to bunker på hver sin side af ledningsgraven. Som udgangspunkt vil opgravede sten blive lagt tilbage i ledningsgraven. Det gælder dog ikke meget store og meget skarpe sten. Der vil dog foregå stensamling efter tilbagelægning af råjord og muldjord. Overskydende råjord vil blive lagt i et 3-4 cm jævnt lag inden for det bælte, hvor der er blevet gravet. Råjorden vil efter aftale med lodsejer eventuelt blive grubbet inden mulden pålægges. Mulden lægges ovenpå i et jævnt lag med en mindre overhøjde over selve ledningsgraven. Strukturskader kan ikke helt undgås, men vil blive søgt begrænset ved anvendelse af bæltekøretøjer, hvor trykket fra maskinen fordeles jævnt. Der kan ikke udlægges køreplader på det areal,

hvor bæltekøretøjerne færdes, herunder langs ledningsgraven og til og fra røroplagspladserne, da larvefodder og køreplader ikke er forenelige (stål mod stål). Omfanget af strukturskaderne vil ikke alene afhænge af typen og vægten af køretøjer ved gravearbejderne men også af jordbundstype og vejr under anlægsarbejdet. Hvis der er meget vådt i perioden, bliver strukturskaderne typisk større end i en tør periode.

Lodsejeren kan i op til 10 år efter anlægsarbejdets afslutning vende tilbage vedrørende strukturskade, hvis den tidligere udbetalte strukturskadeerstatning ikke synes at dække det reelle tab.

Hvis der inden 10 års periodens udløb fortsat er skader, foretages en bedømmelse af ”den varige skade”, således at det permanente værditab erstattes, og sagen afsluttes. Lodsejer opfordres til at føre dokumentation fra tidspunktet for afleveringsforretningen i tilfælde af, at der bliver behov for at rejse krav om yderligere erstatning for længerevarende strukturskade, skade på dræn samt øvrige skader.

Vedrørende risici forbundet med anlægget

Energinet oplyste, at der er en minimal risiko, herunder for gasekspllosion, forbundet med anlægget. Energinet sørger for at foretage de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger, herunder sikring af gasledningen samt omfattende kontrol- og nødsystemer, og det vil være muligt at slukke for gassen ved hjælp af et fjernstyret system.

Energinet oplyste i øvrigt, at landsplansdirektivet pålægger en 500 meter bred opmærksomhedszone ”class location zone”, der efter fastlæggelsen af den endelige linjeføring indskrænkes til 200 meter på hver side af gasledningen, hvorefter den fremtidige byudvikling skal ske under hensyntagen til gasledningen. Der henvises til side 15 i landsplansdirektivet, hvor der under pkt. 1.2.6 redegøres nærmere for betydningen af en opmærksomhedszone ”class location zone”.

Vedrørende vejadgang i anlægsperioden

Der blev spurgt til vejadgangen til de enkelte ejendomme og omkørsel under anlægsarbejdet.

Energinets repræsentanter oplyste, at vejadgangen til ejendommene skal opretholdes i anlægsperioden. Der vil for enkelte ejendomme kunne forekomme meget korte afbrydelser af vejadgangen efter forudgående dialog med lodsejer. Der vil altid skulle være en nødplan, så der hurtigt kan skabes vejadgang – også ved korte afbrydelser - i tilfælde af behov for redning – ved f.eks. hurtigt udlægning af køreplader over ledningsgraven.

Vedrørende fjernelse af gasledningen m.v.

Der blev spurgt til, om gasledningen vil blive fjernet, når den på et tidspunkt ikke længere er i drift, og i givet fald, om lodsejerne kan blive pålagt at fjerne den.

Energinets repræsentanter oplyste, at det er Energinet, der har ansvaret for at afvikle gastransmissionsanlægget, og som har alle udgifter forbundet med afviklingen. Der foreligger ikke på indeværende tidspunkt formelle krav eller vejledninger for afviklingen af anlægget. Hvis sådanne retningslinjer foreligger på tidspunktet for afvikling af anlægget, vil disse blive fulgt. Alternativt vil anlægget blive afviklet i overensstemmelse med praksis på dette tidspunkt. På tidspunktet for afvikling af gastransmissionsanlægget må myndighederne tage stilling til, om anlægget skal fjernes eller blive liggende ud fra en samlet samfundsøkonomisk og miljømæssig betragtning. Det vil nok være næsten lige så bekosteligt at fjerne ledningen som at anlægge den, og det vil endvidere være forbundet med gener for lodsejerne, hvis ledningen skal graves op. Uanset hvilke krav miljømyndighederne måtte stille på tidspunktet for afvikling af anlægget, vil anlægget blive afviklet af Energinet – eller den til enhver tid værende ejer heraf – uden udgift og tab for ejeren.

Kommissarius oplyste, at ekspropriationskommissionens i forbindelse med ekspropriationerne på Sjælland har ændret servitutteksten, så det af servitutteksten kan lægges til grund, at lodsejeren under ingen omstændigheder kan blive pålagt omkostninger i forbindelse med en situation, hvor det er andre end lodsejeren egne dispositioner (dvs. Energinets eller tredjemands dispositioner), der nødvendiggør en omlægning eller flytning af gastransmissionsledningen.

Vedrørende betydningen af opmærksomhedszonen

Flere lodsejere spurgte til opmærksomhedszonen, herunder om den begrænser muligheden for udstykning og nybyggeri.

Energinets repræsentanter oplyste, at det ikke er en forbudszone, men en opmærksomhedszone, som betegnes som en ”class location zone” svarende til en ”statslig kommuneplan” hvor bl.a. planer for byudvikling mv. skal sikkerhedsvurderes ud fra tilstedeværelsen af en gastransmissionsledning. Dette skyldes, at gastransmissionsledningen er dimensioneret efter befolkningskoncentrationen i de berørte områder, og at tekniske forhold kan være afgørende i forhold til placering af veje, vindmøller mv. nær ved gastransmissionsledningen. Ny bebyggelse eller ændret anvendelse af arealerne nær eksisterende transmissionsledninger kan i særlige tilfælde betyde, at Arbejdstilsynet eller

Energistyrelsen kan stille særlige krav. Hvis en bebyggelse eller anlæg hverken kræver landzonetilladelse eller byggetilladelse, vil der være tale om byggeri, der ikke er problematisk i forhold til landsplandirektivets arealreservation. Energinet påpegede, at der omkring den eksisterende gasledning fra 1980'erne er sket betydelig byudvikling, og det netop er grunden til, at Baltic Pipe ikke kan placeres parallelt med den eksisterende ledning på hele strækningen. Opmærksomhedszonen blev pålagt ved landsplansdirektivet fra 2019, og det er op til ekspropriationskommissionen at vurdere, om denne 200 meter-zone medfører et erstatningsberettiget tab på de konkrete ejendomme.

Vedrørende lovligheden af projektet m.v.

Advokat Søren Nørgaard Sørensen, HjulmandKaptein, har forud for besigtigelsesforretningerne til Baltic Pipe i brev af 23. september 2019 til ekspropriationskommissionen på vegne af en række lodsejere gjort gældende, at projektet i sin nuværende og foreliggende form ikke er lovligt. Det gøres gældende, at ekspropriationskommissionen har pligt til af egen drift at påse og efterprøve projektets fulde lovlighed. Brevet indeholder samtidig en opfordring til ekspropriationskommissionen om i forbindelse med besigtigelsesforretningerne at udbede sig Energinets præcise og dækkende redegørelse for, hvorfor gasledningen er valgt ført over land og ikke i vandet, herunder hvilke konkrete undersøgelser (også økonomiske), der ligger bag beslutningen.

Advokat Hanne Mølbeck, Bech-Bruun, har i brev af 2. oktober 2019 på vegne af Energinet gjort gældende, at en linjeføring på søterritoriet har været vurderet i forbindelse med miljøvurderingsprocessen forud for udstedelsen af landplandirektivet og VVM-tilladelsen for projektet. Det anføres bl.a., at Energinet har vurderet, at projektet hverken ville være økonomisk eller teknisk realiserbart med en linjeføring på søterritoriet. Samtidig ville en række af de ønskede synergier ved at lægge gastransmissionsledningen på land være vanskelige at realisere. Projektet ville således ikke være realistisk at gennemføre med en linjeføring til havs, og denne mulighed er derfor fravalgt tidligt i projektforløbet. Energinet fastholder på den baggrund projektet med den linjeføring, der fremgår af besigtigelsesmateriale, og som Energinet i enhver henseende anser for lovligt.

I breve af 9. oktober og 11. oktober 2019 har de to advokater nærmere redegjort for deres synspunkter.

Konkrete spørgsmål til specifikke ejendomme

Ved dagens møde besigtigedes strækningen st. 64.305 – 69.300

Følgende passerede:

Ejeren af lb.nr. 1123 spurgte, om han kan nægte arkæologerne at foretage udgravninger. Endvidere oplyste han, at arkæologerne ikke har reetableret hans dræn efter forundersøgelserne, og at kommunikationen omkring dette og erstatningen for selv at gøre det var under al kritik.

Ejeren ønskede ydermere oplyst, hvorfor der skal være en opmærksomhedszone, når den ofte bliver fraveget. Samt om der er fri proces, hvis han ønsker at klage over en senere afgørelse. Afslutningsvis ønskede han oplyst, om Ørbækvej graves op.

Energinets repræsentanter oplyste, at ejeren godt kan nægte at indgå en frivillig aftale omkring arkæologiske udgravninger. Det vil dog medføre, at udgravningerne skal foretages i efteråret efter arbejdsarealet er eksproprieret. Ejeren skal i den forbindelse være opmærksom på, at der ofte opstår en større strukturskade på grund af vejforholdene på det tidspunkt.

I forhold til de skader der er sket på dræn i forbindelse med forundersøgelserne, tilkendegav Energinet, at det er museets og herunder deres ansvar at sørge for, at drænene er i minimum samme stand, som drænene var inden forundersøgelserne. Man vil derfor hurtigst muligt indgå en dialog med ejeren for at løse problemet.

Hvad angår opmærksomhedszonen, så er det ikke en forbudszone. Der må bygges inden for zonen, så længe det ikke påvirker sikkerheden af gasledningen og medfører, at der bor for mange mennesker tæt på gasledningen. Der henvises desuden til afsnittet "Vedrørende betydningen af opmærksomhedszonen" under "Generelle spørgsmål til projektet".

Energinet oplyste, at det fremgår af vejsynsprotokolten, at Ørbækvej krydses som åben grav. Entreprenøren kan dog senere vurdere, at en opgravningsfri metode er en bedre løsning for krydsning af vejen. En evt. opgravningsfri metode vil ikke medføre større arbejdsarealer.

Kommissarius oplyste, at det er gratis at få prøvet sin sag hos ekspropriationskommissionen og dennes ankeinstans: taksationskommissionen. Hvis ejeren ønsker at få prøvet sin sag ved domstolene, da er der ikke umiddelbart fri proces. I forhold til erstatningsudmålingen er det dog et krav, at ejeren først får behandlet

sin sag af ekspropriationskommissionen og ankeinstansen.

Ejeren af lb.nr. 1203 spurgte til opsætning af markeringspæle og evt. lugt og støj fra linjeventilstationen. Endvidere frygtede han, at det ville være dyrere for ham at dokumentere sine tab, end det han vil modtage i erstatning.

Energinets repræsentanter oplyste, at der opsættes markeringspæle med en afstand på ca. 200-300 meter på hele strækning. Endvidere at linjeventilstationen ikke udleder nogen form for lugt eller støj. I forhold til dokumentation for tab opfordrer man alle ejere til at føre en logbog. I langt de fleste tilfælde er logbogen tilstrækkelig dokumentation for, at man kan nå til enighed med ejeren uden brug af eksterne konsulenter. Herudover oplyste man, at der foregår en dialog med landbrugsorganisationerne omkring fremtidige metoder til opgørelse af strukturskader.

Ejerne af lb.nr. 1205 stillede spørgsmål til et afskåret areal.

Energinets repræsentanter oplyste, at de skal dyrke marken på normal vis, hvis det giver mening. Hvis det ikke giver mening at dyrke er afskåret areal, så får man fuld erstatning for afgrødetab.

Driftslederen af lb.nr. 1208 gjorde opmærksom på, at der er store mængder okker i jorden, og at det medfører ekstra udgifter til vedligeholdelse af dræn.

Energinets repræsentanter oplyste, at man erstatter alle merudgifter. Dvs. hvis der normalt er store vedligeholdelsesudgifter til drænarbejde på ejendommen da erstattes det, som vil være ud over det normale, og som kan relateres til anlægsarbejdet.

Sønnen til ejeren og driftslederen af lb.nr. 1208 anførte, at der høstes med mindre udbytte på den strækning hvor gasledningen fra 1980'erne blev anbragt. Endvidere ønskede man oplyst, hvordan mærkepæle placeres,

Energinets repræsentanter oplyste, at ejeren vil modtage strukturskadeerstatning. Lodsejeren kan i op til 10 år efter anlægsarbejdets afslutning vende tilbage vedrørende strukturskade, hvis den tidligere udbetalte strukturskadeerstatning ikke synes at dække det reelle tab. Hvis der inden 10 års periodens udløb fortsat er skader, foretages en bedømmelse af "den varige skade", således at det permanente værditab erstattes, og sagen afsluttes.

I forhold til placering af mærkepæle oplyste man, at de som udgangspunkt placeres i top dige, men at man

desværre ikke har fået tilladelse til dette på beskyttede diger. Her placeres markeringspælene i bunden af diget på den vestlige side.

Ejerne af lb.nr. 1210 spurgte, om de må udvide deres stuehus.

Energinets repræsentanter tilkendegav, at ejeren godt må udvide stuehuset, og at man gerne vil sende et notat til ejeren, der bekræfter dette.

Repræsentanten for ejeren lb.nr. 1213 foreslog, at linjeføringen flyttes mere mod nord, så man kommer uden om et gammelt egetræ, en poppel og en stenbro, som er eneste forbindelse til et markareal. Endvidere ønskede hun oplyst, om Energinet betaler for spuling af dræn efter anlægsarbejderne, og hvordan man i anlægsperioden kommer til graveområderne.

Energinets repræsentanter oplyste efter en besigtigelse i marken, at man vil undersøge muligheden for en ændret linjeføring. Man oplyste desuden, at man betaler for merudgifter eller hjælper med f.eks. grubning. I forhold til adgang til graveområdet kunne man oplyse, at det foregår via det etablerede tracé.

Ejeren af lb.nr. 1217 anmodede om, at gasledningen flyttes mere mod nord, således at den placeres tættere på naboens ejendom for at skåne flere læhegn og en gedeindhegning, som indgår i ejendommens udendørs opholdsareal, der er af stor rekreativ betydning for ejeren og ikke mindst dennes børn. Endvidere spurgte man til, om arkæologerne kan springe forundersøgelser på ejendommen over, og om anlægsarbejdet kan udføres hurtigere på ejendommen på grund af ejendommens anvendelse som beboelsesejendom og kosmetikklinik. Ejeren spurgte også om muligheden for at anlægsarbejdet kan placeres mod nord i stedet for mod syd. Det blev desuden pointeret, at det er meget vigtigt med kommunikation omkring hvem og hvornår nogen befinder sig på ejendommen af hensyn til familien. Afslutningsvis stillede man spørgsmål til muligheden for en tilbygning eller et nybyggeri på ejendommen.

Energinets repræsentanter udviste forståelse for ønskerne men oplyste, at passagen mellem naboens og ejerens ejendom er meget snæver. Det er derfor ikke muligt at flytte ledningen, da man ønsker den største sikkerhedsafstand til begge ejendomme.

I forhold til de arkæologiske undersøgelser og anlægsarbejdet oplyste man, at det ikke er muligt at forbigå en ejendom eller arbejde på en ejendom i en kortere periode. Det skyldes bl.a., at anlægsarbejdet laves i faser henover et større areal, hvor man ikke arbejder hele tiden på samme ejendom. Det vil derfor i en periode

være nødvendigt at have en dialog omkring alternativ hegning eller opstaldning af dyrene på ejendommen.

Endvidere kunne man oplyse, at det ikke er muligt at placere muldjorden på den nordlige side af ejendommen, da man holder den samme retning igennem hele projektet for at holde de økonomiske udgifter nede. Der hvor gasledningen ligger parallelt med den eksisterende gasledning, ønsker man ikke at køre med tunge maskiner oven på den eksisterende gasledning af sikkerhedsmæssige årsager, og derfor placeres muldjorden syd for den kommende gasledning.

I forhold til en tilbygning, da er det ikke et problem, så længe minimumsafstanden til ledningen overholdes. Der henvises desuden til afsnittet ”Vedrørende betydningen af opmærksomhedszonen” under ”Generelle spørgsmål til projektet” foroven i forhold til nybyggeri.

Afslutningsvis tilkendegav Energinet, at de vil være specielt opmærksomme på kommunikationen med ejeren i forbindelse med alt arbejde på ejendommen.

Herefter afsluttedes dagens møde.

Helle S. Andersen

/Kristian Pless

Torsdag den 28. maj 2020, kl. 9.00 samledes kommissionen ved parkeringspladsen Davinde Kirke, Davinde Bygade 24, 5220 Odense SØ, for at fortsætte besigtigelsen i anledning af etablering af gastransmissionsledningen Baltic Pipe, jf. naturgasforsyningslovens § 55, stk. 1 og landsplandirektiv for Baltic Pipe, bekendtgørelse nr. 713 af 9. juli 2019.

Deltagerne var de samme som ved besigtigelsen den 27. maj 2020.

Protokollen førtes af fuldmægtig *Kristian Pless*.

Lodsejerne var indkaldt i mindre grupper, der ikke bestod af mere end 10 personer. Der fremkom mange enslydende spørgsmål til projektet, hvorfor de mere generelle spørgsmål er indsat under afsnittet ”Generelle spørgsmål til projektet”, som findes ovenfor under onsdag den 27. maj 2020.

Konkrete spørgsmål til specifikke ejendomme

Ved dagens møde besigtigedes strækningen st. 69.300 – 75.825

Følgende passerede:

Ejeren af lb.nr. 1218 oplyste, at der på ejendommen er en lokalplan, som tillader boligbyggeri samt at man ligesom lb.nr. 1213 gerne ser egetræet, poplen og stenbroen bevaret.

Energinets repræsentanter oplyste, at der er taget hensyn til lokalplanen ved, at der anvendes tykkere stålrør på denne del af strækningen. Den nødvendige sikkerhedsafstand fra en kommende bolig til gasledningen

mindskes, og ejendommen kan hermed bebygges efter hensigten i lokalplanen.

I forhold til linjeføringen vil man undersøge muligheden for at flytte gasledningen i nordlig retning.

Ejeren af lb.nr. 1219 anmode om, at gasledningen flyttes mere mod nord på hans ejendom for at bevare muligheden for en udvidelse af grisestalden. Han er i den forbindelse indstillet på selv at fælde et hjørne af sin skov.

Energinets repræsentanter oplyste, at man vil undersøge muligheden for en ændret linjeføring, da arbejdstilsynet ikke tillader staldudvidelse med den nuværende placering af gasledningen. Alternativt til en ændring af linjeføringen vil Energinet udarbejde et notat til ejeren om mulighederne for staldbygningsudvidelse på ejendommen.

Ejeren af lb.nr. 1221 oplyste, at der havde været mangelfuld kommunikation i forbindelse med de arkæologiske forundersøgelser, bl.a. var et skovstykke blevet fældet uden nærmere varsel. Der findes derfor ikke fotodokumentation af den fældede skov. Hun stillede i den forbindelse spørgsmål til, om der må genplantes på arealet efter anlægsarbejdet. Hun oplyste desuden, at en del af bøgetræerne kommer til at vælte som følge af stormskader, da de ikke længere kommer til at stå i læ af egetræerne, som fældes i forbindelse med forundersøgelserne og anlægsarbejdet.

Energinets repræsentanter undskyldte for den mangelfulde kommunikation og forsikrede ejeren om, at han vil modtage erstatning svarede til, at skoven ligner den omkring liggende skov. Endvidere tilkendegav man,

at der ydes erstatning for både de øjeblikkelige skader samt de senere skader forårsaget af skovning. Man oplyste desuden, at der må genplantes bortset fra 2 meter på hver side af gasledningen, her vil Energinet selv sørge for, at området ikke vokser til. Reglerne fremgår af punkt 1.1b. i servitutteksten.

Ejeren af lb.nr. 1224 spurgte, om han måtte opføre en bolig i den sydøstlige ende af ejendommen ned mod skoven.

Energinets repræsentanter oplyste, at det højst sandsynligt ikke er muligt, da en beboelsesejendom vil ligge for tæt på gasledningen med den placering. Den nævnte placering vil dog på grund af den eksisterende skovbyggelinje formentlig allerede i dag ikke være mulig. Det er dog muligt, at opføre en beboelsesejendom andre steder på ejendommen. Man oplyste desuden, at der er taget højde for arbejdspladserne på ejendommen ved at anvende tykkere stålrør, som mindsker den nødvendige sikkerhedsafstand til gasledningen.

Ejeren af lb.nr. 1235 anmodede om, at gasledningen flyttes mere mod nord, således at Europas største kogegrubefelt fra den yngre bronzealder bevares. Ejeren påpegede, at dette skal ses i lyset af, at Danmark bør leve op til Maltakonventionen, som beskytter fortidsminder under anlægsarbejde. Samt at Professor Henrik Thrane har vurderet, at et anlægsarbejde gennem kogegrubefeltet er et uvurderligt arkæologisk tab. Ejeren påpegede, at Østfyns Museer ikke nødvendigvis har den nødvendige specialviden inden for området til at træffe de rigtige beslutning på dette område.

Energinets repræsentanter oplyste, at linjeføringen er valgt på baggrund af en tilbagemelding fra Østfyns Museer og den godkendte VVM-undersøgelse.

Ejeren af lb.nr. 1237 spurgte til, hvorfor gasledningen føres uden om lossepladsen, da den direkte vej er gennem lossepladsen. Endvidere ønskede han oplyst, om hans allétræer vil blive påvirket af anlægsarbejdet.

Energinets repræsentanter oplyste, at projekteringen uden om lossepladsen skyldes usikkerheden omkring miljøkonsekvenserne ved at grave på lossepladsen. I forhold til alléen vil man prøve at bevare alle allétræerne, men det ligger først helt fast, når den endelige detailprojektering er på plads.

Ejeren af lb.nr. 1238 ønskede oplyst, om indkørslen til ejendommen påvirkes af anlægsarbejdet og hvorledes anlægsarbejdet kan påvirke andre installationer

Energinets repræsentanter oplyste, at indkørslen som udgangspunkt ikke bliver påvirket, da de snævre arbejdsarealet ind ved denne ejendom. Energinet skal

ydermere respektere alle installationer på og til ejendommen.

Kommissionens beslutninger

Efter drøftelse af det fremlagte projekt, de ved besigtigelsen fremkomne bemærkninger samt de fremsendte skriftlige indlæg fra henholdsvis advokat Søren Nørgaard Sørensen og advokat Hanne Mølbeck besluttede kommissionen at godkende det for kommissionen forelagte projekt for Baltic Pipe på strækningen Allerup-Ullerslev. Kommissionen anser projektet for lovligt, og finder, at den valgte linjeføring er sagligt begrundet, idet kommissionen dog finder, at linjeføringen på strækningen fra ca. st. 69.200 til st. 69.400, ca. st. 69.400 til st. 69.900 samt ca. st. 70.850 til st. 71.300 bør ændres jf. nedenfor. Der henvises endvidere til det nedenfor anførte vedrørende kommissionens projektprøvelse.

Kommissionen har noteret sig de tilsagn, Energinets repræsentanter gav ved besigtigelsen om at undersøge en række forhold nærmere, og at der vil være fortsat dialog med de enkelte lodsejere herom.

Vedrørende arkæologiske forundersøgelser

Flere lodsejere oplyste, at de ikke var blevet adviseret om starttidspunktet for de arkæologiske forundersøgelser, samt at der manglede fotodokumentation. Kommissionen skal i den forbindelse bemærke, at man lægger stor vægt på god dialog og information i forbindelse med projektet herunder i forbindelse med opstart af de arkæologiske forundersøgelser.

Vedrørende ændring af linjeføring

Der er ved besigtigelsen af flere lodsejere fremkommet et ønske om at flytte gasledningen i nordlig retning. Kommissionen har forståelse for disse ønsker, men kommissionen har samtidig noteret sig Energinets oplysninger om årsagen til den valgte linjeføring.

Vedrørende disse forslag bemærker kommissionen følgende:

Ændring af linjeføringen mellem st. 69.200 og st. 69.400

Kommissionen har drøftet det på mødet fremsatte forslag om ændring af linjeføringen på lb.nr. 1217, således ledningen placeres tættere på naboejendommen i nordlig retning.

Kommissionen finder, at Energinet skal søge den mest skånsomme linjeføring, hvor der tages hensyn til både lb.nr. 1217 og naboejendommen, så traceet placeres

med ca. samme afstand til boligen på begge ejendomme. Endvidere skal Energinet tilstræbe at gennemføre krydsningen af Sanderumgårdsvej ved en underpresning, da kommissionen lægger vægt på, at læhegnet mod Sanderumgårdsvej skånes.

Ændring af linjeføringen mellem st. 69.400 og st. 69.900

Kommissionen har drøftet det på mødet fremsatte forslag om ændring af linjeføringen på lb.nr. 1213 og lb.nr. 1218, således ledningen placeres mere mod nord for at bevare en gammel historisk stenbro, et stort gammelt egetræ og en poppel.

Kommissionen finder at Energinet skal flytte ledningen således at stenbroen og egetræet bevares. Kommissionen har lagt vægt på egetræets fremtoning i landskabet, stenbroens alder samt at broen er den eneste adgangsvej til markarealet.

Ændring af linjeføringen mellem st. 70.850 og st. 71.300

Kommissionen har drøftet det på mødet fremsatte forslag om ændring af linjeføringen på lb.nr. 1219, således ledningen ved krydsning med Østagervej placeres en smule mere nordligt for at give plads til flere nye grisestalde, ud over det byggeprojekt, som er igangsat.

Kommissionen finder at Energinet skal flytte ledningen. Kommissionen har lagt vægt på betydningen af udvidelsen for lodsejeren, herunder særligt mulighederne for at udvikle ejendommen med yderligere stalde mod gasledningen.

Ændring af linjeføringen mellem st. 74.000 og st. 74.700

Kommissionen har drøftet det på mødet fremsatte forslag om ændring af linjeføringen på lb.nr. 1235, således ledningen placeres mere nordligt.

Kommissionen pålagde i den forbindelse Energinet at undersøge med Slot- og Kulturstyrelsen, om gasledningen får den rigtige placering i forhold til arkæologiske udgravning og beskyttelse af koge grubefeltet.

Energinet har efterfølgende henvendt sig til Slot- og Kulturstyrelsen, som har meddelt dem, at koge grubefeltet ved Rønninge Søgård ikke er omfattet af museumslovens beskyttelse, som er angivet i lovens § 29e. Fortidsminderne kan derfor med hjemmel i museumslovens § 27 undersøges og bortgraves efter gældende dokumentations- og registreringspraksis.

På baggrund af Slot- og Kulturstyrelsens stillingtagen til koge grubefeltet finder kommissionen ikke, at der skal ske en ændring af linjeføringen på strækningen.

Vedrørende projektprøvelse m.v.

Vedrørende spørgsmålet om rækkevidden af ekspropriationskommissionens projektprøvelse, herunder spørgsmålet om, hvorvidt kommissionen kan pålægge Energinet at foretage yderligere undersøgelser af muligheden for at placere gastransmissionsledningen på søterritoriet i stedet for over land, skal kommissionen bemærke følgende:

Efter bestemmelsen i ekspropriationsproceslovens § 13 skal kommissionen under besigtigelsesforretningen foretage *en almindelig prøvelse* af det foreliggende projekt. Kommissionen kan herved bestemme, at ekspropriationen kun kan gennemføres, såfremt der foretages sådanne ændringer i projektet, som kommissionen finder nødvendige af hensyn til ejere, andre rettighedshavere, almene interesser eller anlæggets hensigtsmæssige gennemførelse.

Af den betænkning, som ligger til grund for ekspropriationsprocesloven (Betænkning nr. 330 vedrørende gennemgang af ekspropriationslovgivningen, 1963) fremgår, at formålet med besigtigelsen er at sikre en i hele samfundets interesse hensigtsmæssig udformning af projektet, samt at der ved anlæggets udformning og det konkrete ekspropriationsindgrebs detaljerede fastlæggelse tages tilbørlige hensyn til lodsejernes og andres berettigede interesser. Af betænkningen fremgår endvidere, at kommissionens opgave ved besigtigelsen kort kan angives at gå ud på at foretage et praktisk og teknisk skøn over den hensigtsmæssige udformning af projektet samt påse, at anlægget ikke bringer mere forstyrrelse end nødvendigt i de bestående forhold, og at uundgåelige forstyrrelser afhjælpes bedst muligt. Det anføres videre, at kommissionen ikke er helt frit stillet med hensyn til, hvorledes anlægget skal udformes, idet vedkommende anlægslov, en for anlægget foreliggende koncession, selve anlæggets formål og en ved lov foreskrevet specialprocedure kan begrænse kommissionens skønsvirksomhed.

Linjeføringstraceet for gastransmissionsledningen er fastlagt ved landsplandirektiv nr. 713 af 9. juli 2019 udstedt af Erhvervsministeriet i medfør af lov om planlægning. Der foreligger endvidere en tilladelse til gennemførelse af projektets anlægsdele på land udstedt af Miljøstyrelsen i medfør af miljøvurderingsloven (VVM-tilladelse). Både Landsplandirektivet og VVM-tilladelsen er udstedt efter forudgående miljøkonsekvensvurderinger og offentlige høringer, hvor

berørte borgere og andre interessenter har haft mulighed for at komme med forslag og bemærkninger til projektet. Blandt de forslag, som har indgået i vurderingen og dermed i grundlaget for landsplandirektivet og VVM-tilladelse, er forslag om at flytte projektets linjeføring helt eller delvist ud på søterritoriet.

Det er ekspropriationskommissionens opfattelse, at kommissionens prøvelse af projektet for gastransmissionsledningen Baltic Pipe i henhold til ekspropriationsproceslovens § 13, må ske inden for de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen fastlægger for projektet, ligesom kommissionen ved sin prøvelse af projektet er bundet af de konkrete tilladelser og dispensationer, som i øvrigt er givet i henhold til lovgivningen af statslige og kommunale myndigheder.

Da en linjeføring af gastransmissionsledningen på søterritoriet, ligger uden for de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen fastlægger for projektet, kan kommissionen ikke pålægge Energinet at foretage yderligere undersøgelser eller vurderinger af en sådan løsning.

Med ovenstående bemærkninger godkendte kommissionen herefter det af Energinet forelagte projekt vedrørende gastransmissionsledningen Baltic Pipe på delstrækningen Allerup-Ullerslev.

Herefter afsluttedes forretningen og protokollen blev underskrevet.

Helle S. Andersen

Ole Christophersen   Gunner Lorentzen   Kaj Piilgaard Nielsen   Leif Kjær Christensen

Dorte Ellegaard   Jacob Møller Sørensen   Ole Daugaard Buhl

/Kristian Pless

Udskriftens rigtighed bekræftes

Isabel Gottlieb